08/10/2026

Κλινική επικοινωνία και πνευματικότητα

/ Γνώμες

Κλινική επικοινωνία είναι η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών, σκέψεων και συναισθημάτων ανάμεσα στους επαγγελματίες υγείας και στους ασθενείς ή τις οικογένειές τους. Ο ασθενής δεν είναι μόνο ένα σώμα που νοσεί, είναι ένα πρόσωπο που έχει έναν δικό του τρόπο να νοηματοδοτεί τη ζωή, τον πόνο, την απώλεια, την ελπίδα και το τέλος.

- *Της Μαρίας Λουπίδου*

Ειδικότερα, στα πλαίσια της έννοιας της ανακουφιστικής φροντίδας,η κλινική σχέση καθιστά εφικτό για τους επαγγελματίες υγείας να λαμβάνουν υπόψιν το πνευματικό ιστορικό των ασθενών. Αυτή η δυνατότητα βρίσκεται στην καρδιά της ουσιαστικής φροντίδας τους ασθενούς ως πρόσωπο, ενισχύει την διεπιστημονική ευθυγράμμιση και υποστηρίζει τα αποτελέσματα με βάση τον ασθενή.

Τι ορίζεται όμως ως πνευματικότητα:

Η πνευματικότητα είναι η πτυχή της ανθρώπινης φύσης που αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αναζητούν και εκφράζουν το νόημα και το σκοπό της ζωής, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο βιώνουν την σύνδεσή τους με την παρούσα στιγμή, τον εαυτό τους, τους άλλους, τη φύση και το σημαντικό ή ιερό. [1]

Με απλά λόγια είναι αυτό που λέει μια ασθενής στο βιβλίο της MariedeHennezel[2]: «Θέλω να ζήσω όσο γίνεται πιο συνειδητά αυτή τη δύσκολη φάση της ζωής μου!»Στην ανακουφιστική φροντίδα αυτό επιτυγχάνεται όταν ο γιατρός μπορεί να ακούσει τον τρόπο με τον οποίο ο ασθενής κατοικεί τον κόσμο του.

Η διερεύνηση της πνευματικότητας αποδεικνύει ευαισθησία απέναντι και σε άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως θρησκευόμενα ή πνευματικά, σε άτομα με ποικίλα θρησκευτικά υπόβαθρα ή εκείνα που έχουν πληγωθεί από τη θρησκεία. Σ’ αυτές τις περιπτώσεις το ερώτημα αναδιαμορφώνεται καθώς η ομάδα προσπαθεί να καταλάβει ποιος είναι ο ασθενής και τι δίνει νόημα στην ύπαρξή του.

Σε κάθε περίπτωση ο ασθενής δεν παραδίδει ολόκληρο τον εαυτό του ως κατάθεση ψυχής. Δίνει ίχνη: μια φράση, μια ανάμνηση, έναν φόβο, μια προσευχή, μια σιωπή, μια επιθυμία. Γι’ αυτό και η εικόνα που συνοδεύει το άρθρο είναι το έργο του Γιάννη Κουνέλλημε τίτλο Tragediacivile 1975. Στο σκηνικό που έστησε ο καλλιτέχνης, βλέπουμε έναν τοίχο καλυμμένο με φύλλο χρυσού, έναν παλιό καλόγερο – κρεμάστρα με ένα μαύρο παλτό και ένα καπέλο και μια αναμμένη λάμπα. Έτσι ο Κουνέλλης δεν δείχνει τον άνθρωπο αλλά το ίχνος του. Η σύνθεση έχει ερμηνευτεί ως κάτι που θυμίζει βυζαντινή εικονοστατική επιφάνεια, έναν χώρο που χωρίζει το καθημερινό από το ιερό. Η μικρή λάμπα είναι ένα μικρό σημείο φωτός που δίνει μορφή στην παρουσία μέσα από την απουσία.

Η πνευματικότητα βρίσκεται κάπου εκεί: στον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος προσπαθεί να δώσει νόημα σε αυτό που του συμβαίνει. Τα οφέλη αυτής της βαθύτερης επικοινωνίας είναι πολλαπλά. Οι παρεμβάσεις ολοκληρωμένης πνευματικής φροντίδας έχουν συσχετιστεί με μειωμένη χρήση αναλγητικών φαρμάκων, χαμηλότερα επίπεδα άγχους και βελτιωμένο συνολικό αίσθημα ανακούφισης και ευεξίας.

Πολλοί ασθενείς, ιδίως όσοι νοσηλεύονται ή πάσχουν από ανίατα νοσήματα, επιθυμούν να συμπεριλάβουν την πνευματικότητα στις συζητήσεις τους σχετικά με την φροντίδα τους. Ωστόσο μελέτες δείχνουν πως αυτό συμβαίνει σπάνια λόγω των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες υγείας όπως η έλλειψη χρόνου, δομημένου πλαισίου που να εξηγεί την συζήτηση – όπως στα πλαίσια

παροχής ανακουφιστικής φροντίδας – και έλλειψη εμπειρίας στη συζήτηση θεμάτων πνευματικότητας.

Στα πλαίσια της ανακουφιστικής φροντίδας, βοηθώντας τους γιατρούς να εξερευνήσουν τις πηγές νοήματος, την αντιμετώπιση, την ελπίδα και τα πνευματικά δυνατά σημεία των ασθενών, καθώς και τον εντοπισμό πνευματικών ζητημάτων που σχετίζονται με τον σχεδιασμό της φροντίδας, τους βοηθάμε να καταγράψουν τις προτιμήσεις των ασθενών, να αποσαφηνίσουν τις πνευματικές επιδράσεις στην υγεία και να υποστηρίξουν καλύτερα από την μεριά τους τον σχεδιασμό της θεραπείας. Ενεργοποιείται έτσι ένα «πνευματικό gps» που βοηθά τον ασθενή να βρίσκει καλύτερα τα μονοπάτια που θα διαβεί στην δύσκολη περίοδο του πόνου και της δυσκολίας.

Στην ανακουφιστική φροντίδα η επικοινωνία δεν αλλάζει την πραγματικότητα αλλά βοηθά στο να αποκτήσει αυτή νόημα. Και για να γίνει αυτό ουσιαστικό και αποτελεσματικό είναι να σημαντικό να προσεγγίζει και τις πνευματικές ανάγκες των ασθενών.

Δεν μπορώ να φανταστώ άλλον τρόπο για να γίνει αυτό, παρά με αγάπη.

---

[1]Puchalski C, Ferrell B, Virani R, et al. Improving the quality of spiritual care as a dimension of palliative care: The report of the Consensus Conference. J Palliat Med. 2009;12(10):885–904. https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=socialwork_facpubs

[2] La mort intime, Marie de Hennezel , Aider la vie, Robert Laffont, 1999